

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

Домовичок Кузя пропонує

Сценарії лялькових вистав

З досвіду роботи відділу обслуговування
дітей дошкільного віку та учнів 1 – 4 класів
обласної бібліотеки для дітей "Юний читач"

Запоріжжя, 2016

Домовичок Кузя пропонує: Сценарії лялькових вистав з досвіду роботи відділу обслуговування дітей дошкільного віку та учнів 1 – 4 класів обласної бібліотеки для дітей "Юний читач" /укладач Н. О. Шахневич; Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2016. – 16 с.

Матеріал містить сценарії театралізованих заходів та лялькових вистав для читачів дошкільного та молодшого шкільного віку.

Розраховано на бібліотечних фахівців та широке коло читачів.

Укладач

Шахневич Н. О.

Комп'ютерна верстка

Веселова Л. Г.

Відповідальна за випуск

Данилова Л. В.

*Театр – чарівний край, в якому дитина
радіє граючи, а в грі вона пізнає світ.*

С. В. Мерзлякова

Театр – один з найдемократичніших і доступних видів мистецтва. Він є одним з найяскравіших емоційних засобів, що формує смак дитини, діючи на її уяву різними способами: словом, дією, зображувальним мистецтвом, музикою. Велику роль у формуванні особистості дитини відіграє саме ляльковий театр, бо він доставляє багато радості, приваблює своєю яскравістю, барвистістю, динамікою, володіючи цілим комплексом засобів. Це і художні образи, і персонажі, і оформлення, і слово, і музика. Все це разом узятє, в силу образно-конкретного мислення дитини, допомагає їй легше, яскравіше і правильніше зрозуміти зміст літературного твору, впливає на розвиток його художнього смаку.

Відомо, що гра – провідний вид діяльності дітей будь-якого віку. Лялька ж, яка грає на сцені, живе для дитини не умовно, вона реальність, жива казка. На відміну від телевізійних передач і мультиплікаційних фільмів, вона реально зрима в тривимірному просторі і матеріально відчутна, присутня поруч, її можна, навіть, помацати. Діти дуже вразливі і швидко піддаються емоційному впливу. Вони активно включаються в дію, відповідають на питання, що задаються ляльками, охоче виконують їхні доручення. Емоційно пережитий спектакль допомагає дитині визначитись у своєму ставленні до подій, до дійових осіб і їхніх вчинків, викликає бажання наслідувати позитивним героям і бути несхожими на негативних.

Ляльковий театр переносить дітей у чарівний світ, де все казкове – реальне і фантастичне. З великою радістю вони зустрічають ляльок, сприймають їх так, ніби це живі істоти, з цікавістю спостерігають за їх діями. Діти люблять, коли герої вистави стрибають, говорять, виконують різні рухи... Це викликає в них жваву реакцію, яскраве емоційне ставлення до дійових осіб і прагнення стати безпосереднім учасником подій. Чим діти старші, тим більше вони цікавляться сюжетами інсценівок, стосунками між дійовими особами, їхніми успіхами та невдачами. Тому ляльковий театр використовується не тільки як розвага для дітей, але й як засіб виховання у них високих моральних якостей та позитивних рис характеру.

Завдяки перегляду лялькових вистав у дітей розвивається фантазія. Вони вивільнюються, підвищують свою пізнавальну і творчу активність. В результаті успішно формується довільність їхньої поведінки, розкутість, що допомагає їм активно брати участь не тільки в святах та розвагах, але і в самостійній діяльності.

Пропонуємо Вашій увазі кілька сценаріїв, які пройшли успішну апробацію у відділі обслуговування дітей дошкільного віку та учнів 1 – 4 класів обласної бібліотеки для дітей "Юний читач"

Казка про Червону Шапочку, добру Фею і злу Бабу Ягу

Декорації сцени нагадують лісову галявину. Посередині – берізка, у кутку – хатинка, в ній Баба Яга. Її поки що ніхто не бачить. Діти проходять і розташовуються у залі. Звучить музика і спів птахів (грамзапис "Звуки природи").

Ведуча: Діти, давайте уявимо собі, що ми знаходимося на лісовій галявині... Подивіться навкруги, як багато цікавого: берізки, квіти, метелики. Чуєте, птахи співають! Ця галявина не проста, а казкова. Тож і ми з вами зараз потрапимо в казку. *Ведучий робить паузу, а потім починає читати вірш.*

Ведуча: Гуляла дівчинка у лісі
Рано – рано вранці.
Збивала прутиком росу
На ягідній галявинці.
Гуляла дівчинка у лісі
І весело співала.
Вінки духмянії плела
З дубками розмовляла.

З-за ширми з'являється Червона Шапочка, під музику вона гуляє по галявинці, наспівує пісеньку, милується природою... і, раптом, помічає жука)

Червона Шапочка: Ой! Який жук! Та це ж Сонечко! Добридень, Сонечко!

Сонечко: Добридень, дівчинко! Як тебе зззвати?

Червона Шапочка: Мене звати Червона Шапочка.

Сонечко: Червона Шшшапочко, а чи зззнаєш ти, що прийшла на казззкову лісову галявинку і можжжеш зззустріти тут Казззкову Фею.

Червона Шапочка: Справді? Я на казковій лісовій галявинці!? І можу зустріти тут Казкову Фею? Як мені хочеться хоч разочок на неї подивитися.

Сонечко: Червона Шшшапочко, я бачу, що ти добра і ввічлива дівчинка, тому я допоможжжу тобі побачити Казззкову Фею. Зззакрий очі.

Червона Шапочка закриває очі. Під чарівну музику з'являється Казкова Фея.

Казкова фея: Вітаю тебе, Червона Шапочко.

Червона Шапочка: Доброго дня! Я знаю, ви Казкова Фея!

Казкова фея: Так, я – Казкова Фея. Прийшла, щоб подивитися на таку гарну і ввічливу дівчинку. І за твою доброту я виконаю твоє найзаповітніше бажання. Назви його мені.

Червона Шапочка: Дякую! Моє найзаповітніше бажання...? Я хочу, щоб у мене було багато добрих і веселих друзів.

Казкова фея: Це бажання я можу виконати. Подивись навкруги... (*Фея показує на дітлахів, що сидять у залі*) Дивись уважно – ось твої друзі!

Червона Шапочка: Яка я рада! Вітаю вас, хлопчики й дівчатка! Ви будете моїми друзями?

Діти відповідають "Так".

Червона Шапочка: А ви будете зі мною гратися?

Діти відповідають "Так".

Казкова фея: *(звертається до дітей і Червоної Шапочки)* Грайте, веселіться, а якщо трапиться біда, ось вам чарівний клубочок. Потрібна буде вам моя допомога, ви пустіть клубочок і скажіть такі слова: "Клубочок, Клубочок, котися скоріш, із біди нас виручи хутчіш". А тепер до побачення!

Казкова Фея віддає клубочок Червоній Шапочці, яка кладе його у свій кошик)

Ведуча: Діти, а давайте разом повторимо слова, щоб краще запам'ятати, як кликати Казкову Фею.

Діти разом із Ведучою повторюють слова. На галас з'являється Баба Яга.

Баба Яга: *(виходить з хатинки)* Це хто тут галасує? Хто мені спати не дає? Хто це прийшов?

Червона Шапочка: Діти, не бійтеся! Доброго дня, бабусю!

Баба Яга: *(незадоволеним голосом)* Ще чого! Доброго дня!

Я – Баба – Яга,
Кістяна нога.
У лісі живу,
Мухомори люблю.
Терпіти не можу людей
І веселих дітей.
Забирайте ноги
З лісової дороги!

Навіщо сюди прийшли? *(потім змінює настрій з поганого на хороший)* Ой, які ж ви усі гарненькі, пухкенькі, солоденькі! *(роздивляється дітей і потирає руки)* О, зараз я собі когось виберу, а кого виберу – буде у мене працювати і жити.

Червона Шапочка: Друзі, не бійтеся! *(звертається до Баби Яги)* Обери мене! Я все вмю робити, а дітей не чіпай!

Баба Яга: Ну що ж, ходімо, ходімо, будеш у мене жити, працювати з ранку й до ночі: грубку топити, обід варити, хату прибирати.

Червона Шапочка: Прощавайте, друзі. *(Червона Шапочка і Баба Яга йдуть зі сцени)*

Ведуча: Діти, що ж робити? Як допомогти Червоній Шапочці?

Діти говорять про клубочок, залишений Феєю.

Ведуча: Правильно. Казкова Фея нам клубочок залишила! Клубочок чарівний, він повідомить їй про нашу біду, і вона нам допоможе. Потрібно тільки нам усім разом сказати чарівні слова.

Діти і дорослі повторюють чарівні слова. Під музику з'являється Казкова Фея.

Казкова фея: Ви мене кликали? Що у вас трапилось?

Діти розповідають.

Казкова фея: Добре, я спробую вам допомогти, тільки сидіть тихо. (*Кличе Бабу Ягу*) Доброго дня, Баба Яга.

Баба Яга: Добридень, моя хороша!

Казкова фея: Скажи, навіщо ти Червону Шапочку у себе тримаєш?

Баба Яга: Я?...А!... Червону Шапочку? Вона ж сама захотіла у мене жити, вона мене сильно любить, їй у мене добре, цілий день грається... ягоди та шоколад їсть. Вона ж сама йти від мене не хоче.

Казкова фея: Ти мені неправду говориш! Вона не хотіла в тебе жити. Вона пішла до тебе, щоб ти когось з дітей до себе не забрала. Ти її примушуєш з ранку і до ночі працювати. Я все знаю, мені все її друзі розповіли. Відпусти Червону Шапочку!

Баба Яга: Прямо так і відпусти! Відпущу, якщо її друзі виконають мої завдання.

Ведуча: А які у тебе завдання?

Баба Яга: Завдання не прості, а дуже – дуже складні. Ви з ними не впораєтесь!

Казкова фея: А ось і подивимось! (*звертається до дітей*) Друзі, прошу вас, дуже сильно постарайтеся. Я впевнена, що ви впораєтесь з будь-яким завданням і допоможете Червоній Шапочці.

Баба Яга: Ось моє перше завдання. Нещодавно казковим лісом вітер забуття гуляв, та так розгулявся, що всі назви казок переплутав. А вам, діти потрібно все поставити на свої місця. Ну, як вам моє завдання?

Ведуча: А ми зараз, Бабусю, перевіримо як наші дітки знають казки. Я впевнена, вони вірно назвуть усі казки.

Баба Яга: Побачимо! Давайте. Слухайте уважно.

Діти слухають Бабу Ягу і дають вірні відповіді.

Снігова принцеса ("*Снігова королева*")

Зелена шапочка ("*Червона шапочка*")

Ілля – царевич і сірий вовк ("*Іван – царевич і сірий вовк*")

Бридке курча ("*Бридке каченя*")

Кінь - горбун ("*Горбоконики*")

Казка про рибака і рибачку ("*Казка про рибака і рибку*")

Двоє поросят ("*Троє поросят*")

Золотий замочок ("*Золотий ключик*").

Казкова фея: От бачиш, Бабусю, які у нас дітки розумні, всі казки знають.

Баба Яга: Бачу-бачу. Але в мене ще одне завдання для них є. Казки вони добре знають. Але за вітром забуття в лісі ураган з'явився, вирував-вирував так, що забрав з собою частини назв казок. Допоможіть повернути їх на свої місця.

Казкова фея: Діти, допоможемо?

Діти відповідають "Так".

Казкова фея: Добре, Бабусю, називай свої частинки, а ми будемо доповнювати.

Баба Яга: Зараз-зараз. Тож починаємо:

Вінні - ...*(Пух)*

По щучому ...*(Велінню)*

Царівна ...*(Жаба)*

Красуня і ...*(Чудовисько)*

Сивка ...*(Бурка)*

Гуси ...*(Лебеді)*

Вовк і семеро ...*(Козенят)*.

Казкова фея: Ось бачиш, Бабуню, які в нас дітки хороші і розумні. Ну що, вপরалися ми з твоїми завданнями? Віддавай нам Червону Шапочку!

Баба Яга: Ні-ні-ні, це ще не все. Тут ось у лісі дощик днями накрапав і порозмивав назви деяких казок, а я тепер не можу розібратись. Відгадаєте моє завдання, допоможете мені, то віддам вам Червону Шапочку.

Казкова фея: Добре, Бабуню, загадуй.

Баба Яга: Слухайте уважно, може й допоможете мені розібратись з цими казками. Почнемо: Сивка-мурка ("*Сивка-бурка*")

По-щучому велінню ("*По-щучому велінню*")

Кіт у туфлях ("*Кіт у чоботях*")

Вовк і п'ятеро цуценят ("*Вовк і семеро козенят*")

Ніжна королева ("*Снігова королева*")

Пеппі – довга шкарпетка ("*Пеппі – довга панчоха*")

Маша і жираф ("*Маша і ведмідь*")

Лікар Ай-ай-ай! ("*Лікар Айболить*").

Казкова фея: Ну що, Баба Яга, знову ми справились. Поглянь-но, скільки ми твоїх завдань виконали, а тобі все мало. А нам теж кортить тебе перевірити, спробуй і ти виконати наше завдання, розгадай мою загадку: "Говори з нею частіше, будеш вдвічі розумніша!" Що це?

Баба Яга: Я знаю, знаю, це моя подружка Мара болотяна. Я завжди з нею розмовляю. Вона все про всіх завжди знає.

Казкова фея: Неправильно. А ви, діти, знаєте, що це?

Діти відповідають - "Книга".

Казкова фея: Вірно, діти, це – книга. А ти, Баба Яга, не відгадала нашу загадку, тож віддавай нам Червону Шапочку!

Баба Яга не погоджується. Казкова Фея звертається до дітлахів і пошепки відкриває їм таємницю.

Казкова фея: У мене є чарівне дзеркало. Я його подарую Бабі Язі. Як тільки вона в нього подивиться, відразу ж стане доброю. (*звертається до Баби Яги*). Баба Яга, у мене є чарівне дзеркало. Дуже мені хотілося б його тобі подарувати. Але тепер вже й не знаю, що робити. Ти нам Червону Шапочку не віддаєш, які ж можуть бути подарунки.

Баба Яга: *(вириває з рук Феї дзеркало і захоплено дивиться в нього)* Ой, яка ж я гарненька, ладненька, очки карі, губки червоненькі. Яка ж я добренька. Червона Шапочко, йди-но до нас, я тебе так люблю, я тебе більше не тримаю, я тебе відпускаю.

Червона Шапочка: *(виходить з хатинки)* Дякую тобі, Казкова Феє.

Ведуча: Подякуй своїм друзям. Це вони тебе звільнили.

Червона Шапочка: Дякую вам, друзі, що звільнили мене.

Ведуча: Ось і закінчилась наша казка. Багато чому вона нас навчила: як бути добрими і чемними, привітними і усміхненими. А найголовніше, я думаю, всі ми з вами зрозуміли, що добро завжди перемагає зло. *(звертається до дітей)* Давайте, діти, подякуємо нашим казковим героям за те, що вони до нас сьогодні завітали, багато чому гарному нас навчили, і попрощаємося з ними. До побачення!

Діти прощаються.

Казкові герої: До побачення, друзі! Ми раді були завітати до вас. А якщо ви захочете ще раз з нами зустрітися, візьміть у руки книгу і прочитайте улюблені казки.

Про легковажного Петрика, розумну Наталочку і злу відьму Цигарку

Декорації зображають кімнату. Поряд – кілька дерев і велика сигаретна коробка, що імітує палац злої відьми Цигарки.

Ведуча: Вітаю вас, дорогі друзі. Сьогодні ми побачимо з вами дуже повчальну історію, яка трапилась з маленьким хлопчиком Петриком і його подружкою Наталочкою. Тож історія починається...

В кімнаті сидить Петрик. Чути стукіт у двері. До кімнати входить Наталочка.

Наталочка: Петрику, яка сьогодні гарна погода. Ходімо подихаємо свіжим повітрям і пограємось.

Петрик: Ходімо. Тільки я дещо з собою візьму *(порпається у шафі)*.

Наталочка: Іграшку шукаєш? Чи м'яча?

Петрик: Тихо! Йдемо гуляти! *(виходять разом на вулицю. Петрик трохи відходить від Наталочки)* Ходи сюди, щоб ніхто нас не бачив. Дивись, що у мене є... *(вистягає цигарку)*.

Наталочка: Яка гидота! Навіщо ти її взяв? Це ж отрута! І для дорослих, а для дітей – особливо! Дітям не можна, навіть, до рук її брати! Кинь!

Петрик: Пусте! Я тільки один раз спробую. Ось зараз сірники дістану *(дістає і показує сірники)*.

Наталочка: Від сірників пожежа може статися! А дим від цигарки може тебе задушити! Кинь мерщій! Лихо буде! *(смикає Петрика за рукав, цигарка падає. Петрик шукає її але не знаходить)*.

Петрик: Ну от, загубилася..., а я ж тільки раз хотів спробувати. Я вже не дитина, а дорослий хлопчик! А ти – Наталка-скакалка! Не хочу з тобою дружити! Ти – боягузка! Йди від мене!

Наталочка, похиливши голову, йде зі сцени. Чути шурхіт. З'являється велика Цигарка. На голові у неї корона, позаду – золотий плащ, вираз обличчя улесливий.

Цигарка: Петрику-у-у-у! Як добре, що ти оте дівчисько прогнав! Тепер **Я** тобі за подружку буду!

Петрик: Хто ти? Звідки взялася?

Цигарка: Я – цариця Цигарка. Зі мною багато хто дружить. Я така добра, що коли людина хоч раз візьме мене за товариша, то вже не захоче прощатися. Ходімо, я тобі покажу, який білий та красивий у мене палац. *(бере Петрика за руку і підводить до великої цигаркової пачки, що імітує палац королеви Цигарки).*

Петрик: Ой, як цікаво! А можна ввійти всередину?

Цигарка: Можна, можна!

Петрик: А там є чим гратися?

Цигарка: Є. Там є все, чого ти з самого початку хотів.

Петрик з Цигаркою заходять до пачки. Їх не видно. З пачки з'являється дим. Чути як Петрик кашляє.

Петрик: Кхи-кхи-кхи! Та тут дихати не можна і очі щипає! Я тут не хочу бути! Пусти мене!

Петрик намагається вийти. Цигарка, вже без корони, зі злим голосом і реготом намагається його стримати.

Цигарка: Спіймався! Ніяка я не Цариця. Я – зла відьма! Кого візьму в полон – вже не відпущу, а буду змушувати дихати димом, доки геть не знищу *(співає пісню)*

Я – погана Сигарета.

Я нікого не люблю,

Я димлю, димлю, димлю...

Хто здоровий – стане хворим,

Хто був сильним – стане кволим.

Хто до рук мене бере,

Той рабом моїм стає! Ха-ха-ха!

Петрик: *(злякано)* Мене вже нудить. У горлі дряпає, ноги підгинаються... Рятуйте! Наталочко, де ти, врятуй мене?! *(намагається вийти, потім знесилено падає. Вбігає Наталочка).*

Наталочка: Здається Петрик мене гукав? Голос у нього такий хрипкий був, ніби він захворів. Хоч він мене й образив, а я йому допоможу. Петрику ти де?

Петрик: *(ледь чутно, кашляючи)* Тут я, в полоні у злої відьми. Вона мене задушити хоче... *(Наталочка біжить до Петрика. Навпроти стає Цигарка)*

Цигарка: Ти куди, мале дівчисько? Ану геть! То мій бранець! Я і дорослих людей не відпускаю, а такого малого – вже й поготів! Мене всі бояться та слухаються!

Наталочка: А я не боюся! І слухати тебе не буду! Бо ти – шматок паперу з отрутою всередині! І перемогти тебе можна! От я зараз тобі покажу, щоб не сміла дітей підманювати! *(Наталочка штовхає Цигарку, та падає).* Ось так! Тепер затопчу тебе,

і тільки брудний недопалок залишиться! Подумаєш, відьма! Та людина, яка за своє здоров'я дбає, у сто разів сильніша за тебе! *(Наталочка розхитує цигаркову пачку. Та падає і зникає).*

Наталочка: Петрику! Петрику! Невже ти знепритомнів? Як же тобі допомогти?

Ведуча: Не бійся, Наталочко, ми тобі допоможемо! Ось горнятко з водою – побризкай Петрику в обличчя. А тепер підведи йому голову, щоб дихалося легше.

Наталочка бризкає в обличчя Петрику водою. Хлопчик починає ворухитися.

Петрик: Свіже повітря... як смачно ним дихати після отруйного диму. Що це зі мною було? Голова болить та обертом йде... Нудить... *(повертається до Наталочки)* Дякую, що ти мене врятувала. Пробач, що я тебе образив. Ти розумна була, а я – дуренький. Більше на ту гидку цигарку і не гляну, не те, щоб до рук узяти. І всім дітям та дорослим буду розповідати: цигарковий дим – то страшна отрута!

Наталочка: Ти ледь не загинув, ще й досі блідий. Ти знаєш, що треба робити, щоб знову здоровим та дужим стати?

Петрик: Цукерку з'їсти, щоб в роті солодко було, а не гірко, як від диму.

Наталочка скрушно хитає головою.

Ведуча: Діти, а як ви думаєте? Правильно відповів Петрик?

Діти не погоджуються.

Ведуча: Що потрібно робити, щоб здоровим і дужим стати?

Діти відповідають: займатись спортом, гуляти на свіжому повітрі, робити зарядку тощо.

Наталочка: Ти, Петрику, ще не зовсім порозумнішав. Чуєш, що тобі розумні діти кажуть?

Петрик: Чую – чую.

Наталочка: Від цукерок тобі не полегшає, а тільки зуби зіпсуються! Потрібно займатися фізкультурою, робити ранкову гімнастику, грати в рухливі ігри...

Петрик: Та я вже зрозумів! Ще, крім цього, потрібно більше гуляти на свіжому повітрі, загартовуватись, їсти більше овочів та фруктів, пити соки з них... Правильно?

Наталочка: Молодець! Ти все добре запам'ятав.

Петрик: Авжеж. Я вже навчений. Я зараз же і почну робити фізичні вправи, для того, щоб швидше одужати. *(звертається до дітей)* Друзі, а давайте разом вправи робити?

Діти погоджуються.

Петрик: Тоді підводьтеся з місць і почнемо!

Звертається до ведучої за допомогою. Ведуча під музику показує дітям і лялькам різні вправи. Всі повторюють за нею.

Петрик: Як добре! Сили мені додалося! Тепер ходімо, Наталочко, у м'яча пограємо. *(Ляльки йдуть. Раптом Петрик обертається і звертається до дітей)* Діти, від сьогодні і назавжди запам'ятайте: цигарки – то страшна біда! А хто ще цього не знає – розкажіть і їм! Я ж бажаю всім, всім, всім доброго здоров'я!

Ляльки махають на прощання руками і йдуть.

Ведуча: До побачення Петрику і Наталочко! *(звертається до дітей)* Ось бачите, діти, цигарки – це зло! Думаю, ви це добре засвоїли, як і те, що про своє здоров'я потрібно дбати змалечку. І інших цьому навчати.

Вклонімося святому хлібу...

Сценарій свята з елементами лялькової вистави

Ведуча 1: Хлібом-сіллю, щедрим серцем

Гостя ми завжди стрічаєм,
Круглим житнім короваем
Шанобливо всіх вітаєм.

Ведуча 2: І, вклонившись, щиро просим:

Любий гостю наш, приймай
Символ дружби – коровай!

(підносить до гостей коровай і вклоняється)

Щодня до нас приходить гість –
Рум'яний, теплий, свіжий,
І називається він – хліб!
Він наша перша їжа.
Звичайно, перша, головна,
Як сонце і повітря,
Хлібина ніжна і смачна,
Пшенична або житня.

Ведуча 1: Імен багато має хліб

Є гарні і незвичні –
Рогалик, торт, батон, пиріг
І паска, й паляниця.
Ще бакалійник і калач,
Перепічка і піцца,
І завиванець, і погач,
Галушка, коржик, пляцок.
І колобок, і легуміна,
І мандрик, і пампушка,
Книші, лангоші, пиріжки,
Сухарики і хрустик.

Ведуча 2: За 5-6 тисяч літ до нас

Вже пахло в світі хлібом
І перший древній хлібодар
Ним снідав і обідав.

З тих незапам'ятних часів
Хліб на столі – це свято
Скажіть, святіше щось за хліб
Чи будемо ми мати?
Чого ж так часто хліб святий
Кидаємо під ноги?
Лежить він, скривджений такий,
На всіх шляхах, дорогах
Лежить, буває, під столом,
Під партою, під плотом,
Здобутий нелегким трудом,
Политий щедро потом.
Чому ж кидаємо його
Безжалісно, бездушно?
А десь голодне дитинча
Чекає хліб насущний.

Ведуча 1: А десь в молитві день і ніч
Про хліб нужденні мріють,
І руки вмілих трударів
Зерно у землю сіють.
І кожен день, і кожну мить
Дай, Боже, хліб насущний,
Щоб ми могли у мирі жить,
Щоб не були бездушні.
Молись до хліба, не кидай,
Хай хліб спасенням буде,
Бо не черствіє хліб святий,
Черствіють тільки люди.

Ведуча 2: Хліб на столі – велика радість людям. Свіжий, духмяний – він увібрав у себе тепло сонця, всю щедрість матінки-землі, всю наснагу і невтомність людської праці.

Хліб! Яке тепле і щире почуття поваги викликає це слово у серці кожної людини. З давніх-давен ведеться в Україні, що хліб у хаті – то багатство, сіль – то гостинність і щирість.

Ведуча 1: Нашу Вітчизну з давніх-давен називали хлібним краєм, бо люди, що жили тут, – українці, були великими працелюбами, вміли гарно обробляти землю і рости на ній хороші врожаї. Для нашого народу хліб був не просто стравою – це була основа його життя і найдорожча святиня. За давнім звичаєм у кожній хаті мали лежати хліб і сіль на столі. Зайдеш – і одразу видно: тут радо почастиють гостя званого і нежданого, людину подорожню. А ще було таке повір'я: "Хліб на столі – Бог у домі".

Ведуча 2: В усі часи хліб берегли. Був він з людиною від народження до глибокої старості. Дуже пильнували, щоб хліб не падав додолу. А як упаде, слід підняти його, перепросити, поцілувати і з'їсти. Коли хтось знаходив на дорозі окраєць, не можна було через нього переступати. Потрібно було підняти, обтрусити і покласти на видному місці, щоб птахи склювали. За гріх вважалося надкусити і недоїсти шматок. Крихти зі столу не змітали на долівку, а ретельно збирали. А ще:

Народжується дитина – йдуть у гості з хлібом.

Виряджали сина у далеку дорогу, і мати замотувала у рушник окраєць житнього хліба.

Відзначали весілля з хлібом-сіллю та весільним короваєм.

Будувати хату неодмінно приходили з хлібом.

Гостей зустрічали з хлібом-сіллю.

Проводжали в останній путь теж з хлібом.

Ведуча 1: Візьму я в руки хліб духмяний,
Він незвичайний, він святий.
Ввібрав і пісню й працю в себе
Цей хліб рум'яний на столі
Йому до ніг вклонитись треба,
Він скарб найбільший на землі.

Ведуча 2: А початок хліба – маленька зернина. Зернятко хліба нагадує дитину у сповитку, немовлятко. Це іскринка життя, джерельце життя у згорточку. Як ви вважаєте, діти, що треба зробити, щоб із зернини отримати хліб?

Життя хлібороба, його достаток і добробут залежали від урожаю. Щедрилася нива – в родині була злагода і дзвеніла пісня, а випадав голодний рік – сім'ю обсідали злидні і хвороби. Через те говорять: як вродиться жито – то будемо жити.

Звучить запис пісні "Урожайна".

Ведуча 1: Вінцем хліборобських трудів були жнива.

Женчики всю пшеницю, жито пожали
Сноп пов'язали,
Наставили кіпок,
Як на небі зірок.

Кінець жнив віншував обжинковий вінок. Його плели із зібраних на стерні колосків або з останнього обжинку. Кожна господиня намагалася зробити його розцяцькованим і пишним.

Кінець нивоньці, кінець.
Будем плести ми вінець
Ой, прочини, нам господарю, ворота
Несем тобі вінчик із золота

Ой, прочини, нам господарю віконце
Несем тобі вінчика, як сонце

Ведуча 2: Народні прикмети допомагали передбачити, яким буде урожай:

Осінь дощова – на врожай.

Зима з снігом – літо з хлібом.

Зима без снігу – не бути хлібу.

Як у травні дощ надворі, то восени хліба повні комори.

Грім гримить – хліб добре родить.

Отже, хліб – це мірило життя. У прислів'ях та приказках до хліба звертаються, як до живої істоти:

Хліб – всьому голова.

Без хліба – суха бесіда.

Хочеш їсти калачі, не сиди на печі.

Без солі, без хліба немає обіду.

Без солі не смачно, без хліба не ситно.

Де хліб і вода, там немає голоду.

Ведуча 1: Діти, а тепер я пропоную вам повідгадувати загадки про хліб:

По полю ходить,

Зерно молотить

Жне, косить.

Хліба не просить (*Комбайн*)

Маю жовтий вусок,

Запашний колосок,

Буде з мене мука

Й паляниця м'яка (*Пшениця*)

В кожнім колосі зерно

Світиться янтарне,

Бо трудились на землі

Люди всі ударно.

Наче сонце на столі,

Свіжа паляниця...

То на славу уродила золота ... (*Пшениця*)

Хоч не солодкий та дуже смачний,

Хоч і дешевий, проте дорогий

Сядем обідати – він на столі,

Люблять його і дорослі, й малі. (*Хліб*)

Ріжуть мене ножакою,

Б'ють мене ломакою,

За те мене отак гублять,

Бо всі мене дуже люблять. (*Хліб*)

Кину її в грядку, нехай моя загадочка лежить до весни. (Озимина)

Ноги на полі, середина надворі, голова на столі. (Корінь, стебло, зерно)

Що то за твір, що ні чоловік, ні звір, а має вуса? (Ячмінь)

У хлів іде без шкіри, а виходить із шкірою. (Хліб у піч та з печі)

Без рук, без ніг, а підперезаний. (Сніп)

Не золотий, а жовтий, не дід, а з вусами, не сам, а з друзями розмовляє. (Колос)

Б'ють мене, топчуть, ріжуть, а я все терплю, усім добром плачу. (Хліб)

Ведуча 2: Господарка завжди одягала святкове вбрання, чисту хустину, збираючись пекти хліб. У хаті завжди свято, як є хлібина на столі.

Тільки-но з печі, скоринка в золі.

Свіжа хлібина лежить на столі.

День починається з цієї хлібини...

В ній наш достаток, могутність країни...

Наших морів нестривожена синь...

Шлях до зірок у космічну глибіню.

Кажуть в народі правдиві слова:

Хліб - годувальник! Всьому голова!

Ведуча 1: Але чи завжди на столі у людей хліба було вдосталь? Знаєте, діти, є таке страшне слово – "голод". Людина, що пережила його, з жахом чує це слово!

А скільки нашому народові довелось пережити в голодне лихоліття! 1933 року в Україні був страшний голодомор. Від голоду помирилися дорослі і малі, промовляючи своє останнє в житті слово: "хліб". Матері божеволіли, бо не могли порятувати своїх дітей від голодної смерті. Шматок хліба коштував стільки, як саме життя. І зараз кожен, хто пережив цей страшний голод, ніколи не кине шматок хліба на землю, бо перед ним завжди будуть очі тих, хто помер від голоду в ті страшні часи.

І коли вам скажуть, що є легкий хліб, то це – неправда. Є – гіркий, прошений, є – солодкий, зароблений, є – позичений, чорний, є – білий, дарований, є – солоний, горьований, а легкого хліба – немає.

Ведуча 2: Ми кажемо – хліб! У слові цим – усе:

Життя, котре виблискує червоно,

Весна, що цвіт калиновий несе,

І осені хмільне достигле гроно.

В путі не впав, з дороги не зійшов

Ніхто, якщо у жилах його – сила.

Ми кажемо – хліб. І знов живе любов,

А в хлібороба виростають крила.

Ми кажемо – хліб, та важко він росте.

На нього спеки, буря, град і зливи.

Як часто ще колосся золоте

Калічиться негодами на ниві.

Та хліборобське серце не із тих,
Які здаються у полон розпуки
Співаю славу людям, у яких
Міцнішають перед бідною руки!

Ведуча 1: А зараз, діти, пропоную вам переглянути лялькову виставу, і ви дізнаєтеся, що, справді, легкого хліба не буває, і скільки потрібно людської праці, щоб з маленької зернинки отримати духмяний, смачний хліб.

Легкий хліб

(за мотивами білоруської народної казки)

Ведуча: Косив у лузі косар. Стомився і сів під кущем відпочити. Узяв торбинку, розв'язав і заходився їсти. Виходить з лісу голодний вовк. Бачить – косар під кущем сидить і щось їсть. Підходить до нього вовк...

Вовк: Ти що їси, чоловіче?

Косар: Хліб.

Вовк: А смачний він?

Косар: Ще б пак!

Вовк: Дай мені покуштувати.

Косар: Будь ласка!

Ведуча: Одломив косар шматок хліба і дав вовкові. Сподобався вовкові хліб. Він і каже:

Вовк: Хотів би я щодня хліб їсти, але де мені його спіймати? Порадь, чоловіче!

Косар: Добре, навчу тебе, де і як хліб брати.

Ведуча: І почав він учити вовка:

Косар: Спершу треба землю зорати...

Вовк: Тоді й хліб буде?

Косар: Ні, братику, стривай. Потім треба землю заборонувати...

Вовк: І можна хліб їсти? *(замахав хвостом)*.

Косар: Що ти, зажди ще. Раніше треба жито посіяти...

Вовк: Тоді вже буде хліб?

Косар: Та ні ще. Дочекайся, доки жито зійде, холодну зиму перезимує, навесні виросте, потім закрасує, потім почне наливати зернятка, потім достигати...

Вовк: *(зітхаючи)* Ох, дуже ж довго чекати. Але тепер я вже наїмся хліба досхочу!

Косар: Де там наїсися! Рано ще. Спершу достигле жито треба зжати, потім у снопи пов'язати, снопи ці в копи поставити. Вітер їх провіє, сонечко просушить, тоді вези їх на тік...

Вовк: І врешті хліб їстиму?

Косар: Який нетерплячий! Спершу треба снопи обмолотити, зерно в мішок зібрати, мішки до млина завезти та борошна намолоти...

Вовк: І все?

Косар: Ні, не все. Борошно треба замісити у діжі й чекати, поки тісто підійде, тоді в гарячу піч садити.

Вовк: І спечеться хліб?

Косар: Еге ж, спечеться хліб. Отоді й наїсися його досхочу.

Ведуча: Задумався вовк, потім почухав лапою потилицю й каже:

Вовк: Ні, ця робота дуже марудна й тяжка. Краще порадь мені, чоловіче, як легше їжу добувати.

Косар: Ну що ж, якщо не хочеш важкого хліба їсти, пораджу тобі легкий. Йди на вигін, там кінь пасеться.

Ведуча: Пішов вовк на вигін. Побачив коня, та й звертається до нього:

Вовк: Коню, коню! Я тебе з'їм.

Кінь: Що ж, їж. Тільки спершу зніми з моїх ніг підкови, щоб не поламати тобі зуби об них.

Вовк: А й справді.

Ведуча: Нагнувся вовк підкови знімати, а кінь як ударить його копитом у зуби... Перекинувся вовк і ну тікати. Прибіг до річки. Бачить – на березі гусак пасеться.

Вовк: *(тихенько)* Чи не з'їсти мені його? *(звертається до гусака)* Гусаче, гусаче! Я тебе з'їм.

Гусак: Що ж, їж. Але спочатку зроби мені одну послугу перед смертю.

Вовк: Яку?

Гусак: Поспівай мені, а я послухаю.

Вовк: Це можна. Співати я мастак.

Ведуча: Сів вовк і давай співати. А гусак крилами – мах, мах! Знявся й полетів. Провів вовк гусака очима і пішов далі ні з чим. Йде та й лає себе найгіршими словами.

Вовк: *(чеше потилицю)* Чи не дурень я, га? Нащо я погодився співати гусакові? Ну, тепер кого не зустріну – з'їм!

Ведуча: Тільки він так подумав, коли бачить – плентається дорогою старий дід.

Вовк: *(підбігаючи до діда)* Діду, Діду! Я тебе з'їм.

Дід: А чого ж так квапитись! Давай спершу тютюну понюхаємо.

Вовк: А смачний він?

Дід: А ти спробуй, то й знатимеш.

Вовк: Давай!

Ведуча: Вийняв дід із кишені капшук з тютюном, сам понюхав і вовкові дав. Як нюхнув вовк з усієї сили, так цілий капшук тютюну вдихнув у себе. А потім як почав чхати на весь ліс... Нічого од сліз не бачить, усе чхає. Так із годину чхав, поки увесь тютюн не вичхав. Озирнувся навколо, а діда й сліду нема. Пішов вовк далі. Йде він, іде, коли бачить – на полі баран пасеться, а пастух спить. Схопив його вовк барана та й каже:

Вовк: Баране, баране! Я тебе з'їм.

Баран: Що ж, така моя доля. Але щоб не мучитись мені довго та й тобі щоб не ламати зубів об мої старі кістки, стань краще онде край того видолинка і роззяв рота, а я зійду на пагорок, розженуся і сам ускочу тобі в рота.

Вовк: Спасибі за пораду. Так і зробимо.

Ведуча: Став вовк край видолинка, роззявив рота і чекає. А баран вибіг на пагорок, розігнався та – трах! – рогами вовка в голову. Аж іскри посипались у того з очей, світ йому затьмарився. Очухався вовк, покрутив головою та й гомонить сам до себе:

Вовк: Цікаво: з'їв я його чи ні?

Ведуча: А тим часом косар закінчив свою роботу та йде додому. Почув він вовкові слова і каже:

Косар: З'їсти то не з'їв, а легкого хліба спробував. *(Косар з вовком йдуть зі сцени).*

Ведуча: Отже, діти, ви, мабуть, зрозуміли вже, що легкого хліба не буває і що для того, щоб отримати хлібинку, потрібно докласти дуже багато тяжкої праці і великої любові. Хліб – частина історії і її майбутнє. Він дивний початок і окреме щастя життя. Послухайте і запам'ятайте ці слова:

1. Друже, ким ти не станеш в житті, ніколи не зможеш обійтись без хліба. Живи так, щоб хліб твій був завжди чистий, справедливий, стався до нього так, щоб і для твоїх дітей і для твоїх онуків, він завжди лишався прекрасним дивом, витвором рук людських.

2. Запам'ятай сам і скажи всім: у хліба душа твоєї землі, долі багатьох людей, їхня невтомна праця.

3. Не топчи хліба, не кидай недоїдений, не гордуй ним. Пам'ятай: за хліб платять життям. А шматок хліба, поділений навпіл, робить людей друзями.

4. Головним твоїм годувальником був завжди твій народ. Намагайся віддячити йому за хліб усім добром, на яке тільки здатний.

5. Про людину можна судити з того, як вона цінує хліб. Тільки сильний духом вдячний за хліб. Будьте ж вдячними, друзі!

6. Віддаймо шану трударям, що виростили, вимолотили його, перемололи на борошно, рукам, які випекли оці смачні, рум'яні, схожі на сонце, паляниці.

7. Хліб – совість наша. Хай буде він у кожній хаті на столі, прикритий вишитим рушником і освячений молитвою нашою. І ніколи не говоріть, що хліб черствий, недобрий. Хліб не буває таким. Бувають невмілі руки, що невдало випечуть його.

8. Тож вклонімся разом цій святині, щоб хліб одвічно був у кожній хаті, щоб не черствів, не глевків. Бо в народі кажуть: "Коли хліб черствіє, то черствіють наші душі, черствіємо ми!"

Ось він, хлібчик духовитий
З хрустом кірочки смачним,
Ось він - теплий, мов налитий,
Щедрим сонцем золотим.

І на стіл у кожен дім
Завітав, з'явився він!
Хлібе, святий наш хлібе!
Перед тобою голову схилю,
Вустами прихилюсь до тебе, хлібе,
І клятву вимовлю свою.
Клянусь тебе любити ніжно, щиро
Клянусь, повіки шануватиму тебе!

Діти повторюють клятву і низько вклоняються хлібові.

Список використаної літератури

Книги

- Лідер, Д. Театр для себе / Д. Лідер; упоряд. О. Островерх. – К.: Факт, 2004. – 103с.
Липина, Е.Ф. Кукольные праздники в школе и дома / Е. Ф. Липина, – Д.: Сталкер, 2001. – 288с.:ил. – (Учимся играя)
Раугул, Е.Р. Театр в чемодане / Е.Р. Раугул, М.Л. Козырева– С-Пб: Литера, 1998. – 176с. – (Академия увлечения)
Ревуцький, В. В орбіті світового театру. – Київ-Харків-Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 1995. – 243с.: іл.
Театр Буратіно: Збірник. – К.: Молодь, 1984. – 136с.: іл.
Трифонов, Н. М. Кукольный театр своими руками. – М.: Айрес-пресс: Рольф, 2001. – 192с.: ил. – (Внимание: дети!)
Український театр ХХ століття: Монографія /Держ. центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса. – К.: ЛДЛ, 2003. – 512с. – (Світова театральна культура)

Статті з періодичних видань

- Зубко, Л. И оживают куклы... [Текст] : [Історія лялькового театру] /Л. Зубко // Шкільна бібліотека. – 2012. – №3. – С.95 – 97.
Індюшкіна, О. Ёж и Сурок [Текст] : [Казка для дитячого лялькового театру] / О. Індюшкіна // Начальная школа. – 2009. - №53. – С.92 – 93.
Колобок на новый лад [Текст] : [П'єса-казка для лялькового театру] // Початкова освіта. – 2012. - №10. – С.29.
Кукольные представления для детей 2 – 4 лет [Текст] // Воспитатель дошкольного образовательного учреждения. – 2014. - №93. – С.76 – 80.
Кукушкіна, Л. Артисты из чемодана: [Представление о театре кукол] / Л.Кукушкіна // Книжки, нотки и игрушки для Катюшки и Андрюшки. – 2013. - №1. – С.50 – 53.
Микита Кожум'яка [Текст] : [Сценічна казка для лялькового театру] //Джміль. – 2015. - №1. – С.20 – 23.
На сцені зірки [Текст]: [Як виготовити ляльок, підготовка до спектаклю, програма театального гуртка] // Розкажіть онуку. – 2016. - №3. – С.15 – 30.

Комунальний заклад "Запорізька обласна
бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

69006
м. Запоріжжя
вул. В.Лобановського, 14

Телефони: (061) 236-85-62
236-85-63
236-86-27
236-86-49
Факс: (061) 236-85-62

Ел. пошта: zobd@ukr.net

Сайт: zobd.zp.ua